28286 Dierenwelzijn

Nr. 1486 Brief van de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 oktober 2026

In mijn brief van 12 oktober jongstleden (Kamerstuk 37020 XIV, nr. 5) heb ik mijn visie op dierentuinen en mijn plannen voor het dierentuinenbeleid met uw Kamer gedeeld. Onderdeel van deze plannen is het herzien van het vergunningenstelsel voor dierentuinen, onder meer om regeldruk te verlagen en om dierentuinen die achterblijven aan te zetten tot ontwikkeling. Zo werk ik, samen met de dierentuinen, toe naar een toekomstbestendige sector.

In 2019 concludeerde de visitatiecommissie dierentuinen dat de situatie in het Dolfinarium destijds niet aansluit bij de moderne inzichten voor het houden van zeezoogdieren in gevangenschap, onder meer door verouderde verblijven en dierpresentaties met onvoldoende educatieve waarde. Over het dierverblijf in de lagune waren geen zorgen. Daarop heeft mijn ambtsvoorganger verbeterafspraken met het Dolfinarium gemaakt, die als voorschriften aan de dierentuinvergunning van het Dolfinarium zijn verbonden. De dierentuin heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld, waarbij educatie tijdens dierpresentaties centraal is komen te staan en verblijven zijn aangepast om het welzijn van de aanwezige dieren te verbeteren. Het Dolfinarium heeft mij, tijdens mijn recente bezoek aan de dierentuin, geïnformeerd over de huidige stand van zaken in het park, de uitdagingen die het houden van dolfijnen in gevangenschap met zich meebrengt en de ontwikkeling die het park doormaakt. In deze brief informeer ik u over de opvolging van de verbeterafspraken die mijn ambtsvoorganger met het Dolfinarium heeft gemaakt, en kijk ik vooruit naar de toekomst.

Uw Kamer is eerder geïnformeerd over de wijzigingen die het Dolfinarium reeds heeft doorgevoerd in het educatieve programma en de dierverblijven. De dierpresentaties zijn aangepast; antropomorfe en ander ongewenste gedragingen zijn uit de dierpresentaties gehaald en de educatieve boodschap is versterkt. Fotomomenten, waarbij dieren poseren voor foto’s met bezoekers zijn afgeschaft. Daarnaast zijn bij de aanpassingen van de verblijven extra verrijkingsmogelijkheden en elementen die lijken op de natuurlijke leefomgeving toegevoegd om de dieren te stimuleren meer soorteigen gedrag te vertonen. Ten slotte is het verblijf van de Californische zeeleeuwen aangepast, waarbij overkappingen zijn aangepast zodat het verblijf de kenmerken van een buitenverblijf heeft gekregen.

De afgelopen jaren heeft RVO viermaal een last onder dwangsom aan het Dolfinarium opgelegd voor het onvoldoende naleven van de afspraken. Over een drietal daarvan heeft de bestuursrechter op 6 oktober jl. uitspraak gedaan. De eerste last was opgelegd omdat dolfijnen tijdens publieksinteracties,

waarbij bezoekers met een waadbroek in het water staan, een commando kregen om op bezoekers af te komen zodat de bezoekers de dieren konden aanraken. Het College onderschrijft dat dit enkel mag als de dieren zelf, zonder commando, op bezoekers af komen en oordeelt dat de last terecht is opgelegd. Er zijn daarbij geen dwangsommen ingevorderd, het Dolfinarium heeft laten weten dat de publieksinteracties zijn aangepast en de dieren geen commando's meer krijgen om bezoekers te benaderen. De last die is opgelegd omdat dolfijnen tijdens de dierpresentaties onnatuurlijk gedrag zouden vertonen is door het College herroepen. Het College concludeerde dat de relevante feiten en omstandigheden niet deugdelijk en controleerbaar zijn vastgesteld in het dwangsombesluit. Het College heeft geen inhoudelijk oordeel geveld over het al dan niet naleven van de afspraken door het Dolfinarium. Dezelfde conclusie trok het College met betrekking tot de last onder dwangsom die was opgelegd voor het gebruik van dolfijnen tijdens een concert in de dolfijnenkoepel. Naar aanleiding van deze uitspraken ga ik bezien hoe de vaststelling van feiten beter kan worden vastgelegd, bijvoorbeeld in een rapport van bevindingen, om soortgelijke situaties in de toekomst te voorkomen. Ook blijf ik in gesprek met het Dolfinarium over de invulling van de vergunningvoorschriften.

Er loopt momenteel nog één last onder dwangsom. Het Dolfinarium heeft de deadline om het verblijf van de Stellerzeeleeuwen te verdiepen voor 1 maart 2026 niet gehaald. RVO heeft daarom een last onder dwangsom opgelegd. Het Dolfinarium moet de zeeleeuwen zo spoedig mogelijk voorzien van een verblijf dat diep genoeg is. In 2029 verloopt de deadline van de laatste vereiste aanpassingen aan de dierverblijven. Dan moeten de verblijven van de Stellerzeeleeuwen, Californische zeeleeuwen en dolfijnen in de koepel zijn aangepast. Deze aanpassingen hebben als doel natuurlijk gedrag te stimuleren en educatie te versterken. Het Dolfinarium staat de komende jaren dus nog voor een grote opgave. In het licht van mijn voornemen bespreek ik met het Dolfinarium hoe de nog openstaande afspraken zich verhouden tot het toekomstperspectief van het park.

Met het delen van deze informatie kom ik de toezegging aan het voormalig lid Wassenberg (PvdD) uit 2022 na om de Kamer periodiek te informeren over de naleving van de verbeterafspraken door het Dolfinarium (Aanhangsel Handelingen II 2022/23, nr. 337).

De vraag of dolfijnen op een dierwaardige manier in gevangenschap kunnen worden gehouden wordt steeds vaker gesteld, vanuit de Kamer, de wetenschap en vanuit een deel van de maatschappij. Dit is een discussie die wereldwijd wordt gevoerd. Steeds meer landen, zoals Frankrijk en België, gaan over op een fok- of houdverbod of uitsterfconstructie voor dolfijnen. Dolfijnen zijn intelligente dieren die continu uitgedaagd moeten worden en een natuurlijke behoefte hebben om diep te kunnen duiken en grote afstanden te zwemmen. Dat kan in gevangenschap niet worden geboden. Ook kan het leven in chloorbassins gezondheidsproblemen veroorzaken. Door de specifieke soortkenmerken van dolfijnen en de daaraan gekoppelde eisen aan hun leefomgeving maak me zorgen of het welzijn van dolfijnen in gevangenschap voldoende kan worden geborgd. Daarom werk ik toe naar het uitfaseren van

het houden van dolfijnen in gevangenschap. Daarvoor is het van belang dat er in Nederland geen nieuwe dolfijnen meer worden geboren. Ik wil dit formeel bestendigen door een fokverbod vast te leggen in regelgeving. Dit is een antwoord op de bredere maatschappelijke vragen rondom het houden van dolfijnen in gevangenschap, geen reactie op het functioneren van het park. Het Dolfinarium heeft aangegeven al ongeveer acht jaar bewust niet te fokken als onderdeel van zijn populatiemanagement. Ik blijf met het Dolfinarium in gesprek over de gevolgen van het fokverbod voor dierenwelzijn en groepsmanagement.

De ontwerpregelgeving ga ik uitwerken en in procedure brengen (algemene maatregel van bestuur). Dit zal naar verwachting, gegeven de verplicht te doorlopen stappen, rond de twee jaar duren. Onder deze nieuwe regelgeving zal het mogelijk blijven dolfijnen van buiten Nederland op te vangen in het Dolfinarium. Het uitgangspunt is dat de instroom niet leidt tot een populatie die zich blijvend verjongt. Bij de uitwerking van de ontwerpregelgeving betrek ik wetenschappers en experts op het gebied van dolfijnen, en het Dolfinarium. Ik zal oog hebben voor de toekomst van het park en de economische gevolgen van mijn voornemen om het houden van dolfijnen in gevangenschap op termijn te beëindigen. Ik vind het namelijk van belang dat de dieren zolang ze leven zo goed mogelijk verzorgd kunnen worden en hun welzijn wordt meegewogen in de keuzes die worden gemaakt. Ook brengt het Dolfinarium mensen plezier en heeft het park een educatieve functie. Ik zal met het Dolfinarium en de gemeente Harderwijk bespreken hoe ook dit behouden kan worden

Momenteel worden nog 22 tuimelaardolfijnen in Nederland gehouden. Al deze dieren bevinden zich in het Dolfinarium en kunnen daar met het voorziene beleid blijven. Deze dieren zijn op één na ook in gevangenschap geboren. Dit betekent dat er, zonder aanvullende maatregelen, nog enkele tientallen jaren dolfijnen in Nederland kunnen worden gehouden. Ik ben mij bewust van de herhaalde oproep vanuit de Tweede Kamer en een deel van de maatschappij om het Dolfinarium te sluiten en per direct te stoppen met het houden van dolfijnen in Nederland. Dat is op dit moment geen haalbare en geen wenselijke optie. Als er een onmiddellijk verbod op het houden van dolfijnen in gevangenschap zou komen, is euthanasie de enige optie voor de dieren die nu in Nederland leven. Dat is onwenselijk en ik kan mij niet voorstellen dat er mensen zijn die dat wel een goede maatregel zouden vinden. Alternatieven zijn op dit moment niet beschikbaar. In Europa leven nog veel dolfijnen in gevangenschap. Door de veranderde kijk op het houden van dolfijnen in gevangenschap zijn er steeds minder plekken voor deze dieren beschikbaar in dierentuinen. Ook zijn er op dit moment geen andere opvangplekken voor dolfijnen beschikbaar, omdat het realiseren van een geschikt verblijf kostbaar en ingewikkeld is. Bovendien zijn in gevangenschap gehouden dolfijnen vrijwel onmogelijk uit te zetten in de natuur. Dit maakt het vinden van een geschikte locatie om dolfijnen te herplaatsen complex. Een eventuele overplaatsing kan pas overwogen worden als er sprake is van welzijnsverbetering en langdurig geborgde zorg voor de dieren na overleg met het Dolfinarium. Tegen deze achtergrond is het in tijd uitfaseren van het houden van dolfijnen in Nederland door middel van een fokverbod de enige reële optie.

Er ligt een taak voor het Dolfinarium, de dierentuinsector en NGO’s om zich gezamenlijk in te zetten voor het vinden van een structurele oplossing voor de opvang van dolfijnen en deze vorm te geven. Ik roep de genoemde partijen dan ook op om met elkaar in gesprek te gaan en de krachten te bundelen. Ik zie daarvoor aanknopingspunten in het gezamenlijke doel van al deze partijen; het borgen van het welzijn van de dolfijnen die nu nog in gevangenschap leven. Mijn rol is het aanjagen en faciliteren van deze dialoog en het direct aanspreken van de verschillende partijen op hun verantwoordelijkheid. Daarnaast is mijn ministerie aangesloten bij een netwerk van lidstaten dat zich inzet voor het realiseren van opvang voor dolfijnen in gevangenschap.

Over deze stappen wil ik met de Kamer in gesprek.

De staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
S.P.A. Erkens